

State of the Union

UITGESPROKEN TIJDENS DE OPENING VAN HET THEATERFESTIVAL
2005 IN DE AULA VAN HET KBC-GEBOUW IN BRUSSEL

Jan Lauwers

Het eeuwige vergeten begrijpen

Als kunstenaar is er maar één manier om te overleven. Die is: zo goed mogelijke kunst maken. Dat vraagt veel oefening, veel rotzooi maken, veel vernietigen en nooit versagen. Voortdurend in vraag stellen, je eigen beelden in het gelaat spugen en op hun hart trappen. Elke dag experimenteren. Elke dag je doel in vraag stellen. Elke dag weten dat je zult falen.

Kunst is moeilijk. Het is al vaak gezegd maar het is de enige waarheid.

Wat betekent theater binnen het gedachtegoed van kunst?

Het laatste waar men aan denkt als men over kunst spreekt is theater.

En toch meen ik dat theater een zeer goede kunstvorm is.

Het is eigenlijk door enkele frivoliteiten dat theater een stiefmoederlijke behandeling krijgt: de ijdelheid van de acteurs, de valse autoriteit van de regisseur, de tragedie van het applaus.

In kunst wordt niet geapplaudisseerd. Kunst is een ernstige aangelegenheid. Kunst is namelijk moeilijk.

Bovendien is theater economisch niet interessant als kunstmedium. Omdat het niet buigt voor de wetten van het kapitalistisch systeem. Men kan niet rijk worden in theater. De kans om als beeldend kunstenaar rijk te worden is zeer beperkt. De kans om als theatermaker rijk te worden is onbestaande.

Dat bevalt me wel.

Zowat alle 'officiële' pogingen om verzet te plegen tegen de allesoverheersende kunstmarkt met zijn leger aan slaafse volgelingen onder de leiding van een machtig museum-

directeur 'die ondanks zijn bevlogen passie braaf de marktwaarde van bestaande kunstwerken vanbuiten kent' zowat al die pogingen, of het nu een idioot futuristisch manifest is, of een actie van de groezelige Wiener Aktionisten, ze worden allemaal netjes afgebogen naar rendement en belegging. En dit kan dus niet in theater. Men kan er niet leggen. Integendeel: er moeten subsidies ingestopt worden wil het overleven.

En omdat er subsidies ingestopt worden hebben veel mensen er een uitgesproken mening over. Mensen die kunst verwarren met entertainment bijvoorbeeld. Zoals de discussies van het afgelopen jaar steevast aantoonde. Heel wat mensen die zichzelf rekenen tot het 'gewone volk' menen precies te weten wat dat gewone volk nodig heeft. De zogenaamde populist.

En wat heb ik een hekel aan populisme. Eén derde van de Vlaamse volwassenen stemt op de populist bij uitstek, het Vlaams Belang. Ik ben het beu te moeten horen dat de kiezer altijd gelijk heeft. De kiezer die vindt dat de vluchteling in de goot voor zijn zuurverdiende deur te hard stinkt. Die massa 'want het zijn er velen die voor onverdraagzaamheid stemmen' wat heb ik daar een hekel aan.

En zeker aan de zogeheten smaak van die massa. In het theater zijn enkel individuen welkom. En ik hoop dat ze met velen zijn. De massa is me te onbetekenend, te makkelijk te manipuleren.

En in deze wordt de macht van de pers duidelijk onderschat. De man die het meest over kunst mocht komen praten het voorbije jaar op de vrt was Filip Dewinter. Men merkt dat bijna alle pers buigt voor het populisme.

Ik las onlangs een wrang interview met Karl van den Broeck in *Etcetera*, een tijdschrift dat koppig tracht te overleven in de woestijn van de schrijvende pers. De geïnterviewde zei dat reality tv en Pieter Aspe avantgarde zijn, dat het meest baanbrekende werk dat hij het voorbije seizoen gezien had een voorstelling was waar nog echt werd geacteerd en een decor nog echt een decor was. Als voormalig chef cultuur van *De Morgen*, inmiddels hoofdredacteur van *Knack*, verwacht ik van Karl van den Broeck iets meer nuances. En helaas, zo is de toon van vele recensies en artikels die we te lezen krijgen. Ja, ik weet dat de meeste critici geen kans meer krijgen. Dat ze geen controle hebben op de eindredactie van hun schrijfsels. Niet eens de titel mogen bepalen. Dat ze wegens onmogelijke deadlines 's nachts een recensie moeten schrijven. Ik kan u verzekeren: als kunstenaars zo zouden werken bestond kunst allang niet meer. Ik wil hier nu geen *state of the union* over de pers houden maar pers en kritiek zijn te belangrijk om in handen te laten van het alles overwoekerende populisme.

Er moeten dringend strengere criteria komen. De betere critici weigeren meer en meer te werken voor de dagbladen die tijd noch ruimte noch geld overhebben om eni-